

idézi fel ezt a látomást, amely egyszerre szociológiai láttelelet is. Volt-e konkrét élmény, ami ennek a versnek a megírására ösztönzött?

– Ahogy jártam abban a csodálatos háromszögben a Dunántúl közepén, amely Tapolca, Keszthely, Győrök, Fonyód között terül el, nem láttam mást, mint a régi, szép pincéket sorozatban összedőlve, a pincék mögött a szőlővesszők elvadultak. Pusztulás, mindenhol csak a pusztulás bukkant elém. Úgy éreztem, itt egy magyar Szahara kezd kialakulni. És éppen itt, a világ egyik legszebb táján, amelyhez viszonyítva a görög és az itáliai táj is szegényesnek mondható. Jártam Görögországban, Itáliában, láttam nagyon szép fügefákat itt is, ott is, de akkorákat, mint amilyen a Bece-hegyen nő, sehol sem láttam. Itt vettem egy szőlőt, méghozzá azért vettem, hogy ne csak verset írjak papírra, hanem a mézsköre is írjak valamit, méghozzá szőlővesszővel. Sikerült is nagyon szép szőlőt teremtenem, pár év múlva már tizenöt-tizenhat hektoliter borom termett. Volt olyan év, hogy a présházamat huszonkét költő is meglátogatta. Bece-hegyi teraszomról nemcsak a szigligeti ludak közé láttam, de a szigligeti költők közé is. No, mármint visszatérve a versre, azt azért ajánlottam T. S. Eliotnak, mert a téma rokon, de az én versemnek semmi köze sincs az övéhez. Ahhoz az értelmetlen pusztuláshoz van csak, amit én itt, ezen a gyönyörű dunántúli tájon tapasztaltam, és nem tudtam megérteni.

– Pécssett jártál egyetemre Tatay Sándorral, Weöres Sándorral együtt.

– Utólag belegondolva azt kell mondanom, talán szerencse, hogy nem kerültem a Képzőművészeti Főiskolára. Tudtam én rajzolni. Úgy rajzoltam, ahogyan láttam, ahogyan megszoktam, és nem térített el ettől

a tudástól senki. Pécssett belecsöppentem az egyetem világába. Hallottam, hogy van ott egy költő, akinek a verseit szoktam olvasgatni, Weöres Sándor. Egyszer megyek az utcán, és hallom, hogy azt ordítja egy fiatal diák: Tatay Sándor, Tatay

Fakutyán, fényben

*Egy gitárnyakú, nagy barát
repült a malmos völgyön át,
mezíten lábbal, hosszú karral.
Olyan volt, mint kopasztott angyal.
A dermedt láb aranylő bolyhai
csillogtak, mint a kis-kacsák
pihétől sárga könnyű tollai.
S kezében volt a száraz ág,
amelyre mind a vadgalamb
leszállhatott – ha kedve hozta volna –,
de ő csak szállt az égi porba.
A nagy kerék alatt a molnár
a pengő égre bámult.
Szeme kiállt a koponyából.
Piros száján a mosolya
világított, akár a réten
a sás szokott a nádból,
mikor a könnyű nyárfacsónak
kendert szállít a békés tónak...
Lángolt a rendház méhese
s a fényes jégcsapokra szállt
tizenkét zümmögő család.
A kis patak eloldta ijját,
megeredt s a kéklő nagy garat
örölni kezdte lassan a havat.
A jégen át siklottam épp borért...
Ilyen volt s az volt ám a tél!
– Ki látott engem? –
Se föld, se víz alattam.
Akár a fény, akként suhantam.*

Sándor. Hát kérem, Weöres Sándor sétált, és kereste, hol van Tatay Sándor. Ők a bölcsészeti karra jártak, Sándor inkább mellé. Inkább a könyvtárba, Várkonyi Nándorhoz. Tatay Sándor pedig itt pihente ki európai barangolásait, azokat a gyaloglásokat, amelyekben akkor volt

része, amikor meglógott a soproni evangélikus teológiáról. Az egyetemen összeverbuválódott egy olyan társaság, amely hamarosan meghatározó szerepet játszott a magyar irodalomban. Weöres Sándor, Tatay Sándor, Várkonyi Nándor nevét már említettem, de ide járt Grandpierre Emil és Dénes Tibor, akit mára méltatlanul elfelejtettek, pedig esszéíróként fölveszi a versenyt Cs. Szabó Lászlóval. Tehát nem akármilyen társaságba kerültem. Öt évig tartott, fejlődött ez a pécsi barátság, amely az egyetem után sem szűnt meg. Pesten Tatayéknál laktam két évig. Tatay nővére sokat segített öccsének, de a magyar írókat is szívesen látta vendégül az ő Almássy utcai és Hunyadi János úti lakásán a vár alatt. Ide járt Németh László, Veres Péter, Szabó Pál, Sinka István, Erdélyi József. Róla nagyon elfeledkeztek újabban, holott saját fülemmel hallottam Babits Mihálytól, amikor Illyésnek azt mondta, így kellene írni, ilyen őszinte és tiszta erővel, ahogyan Erdélyi a *Körösök* című versét megírta. Kérem, nézzék meg Babits utolsó verseit, mennyire népiesek. Aztán itt van Sinka költészete, amely García Lorcaéval fölér. Ne hallgassuk ezt el! És Kardos Tiborról se feledkezzünk meg, aki nagy jótevője volt a magyar íróknak. Elvitt minket Itáliába. Kit egy fél évre, kit egy évre. Ott éltünk a Via Julián, Rómában, abban a klasszikus körben, amelyben Janus Pannonius élhetett művészbarátai között.

Az volt az érdekes, hogy amikor elvégeztem az egyetemet, öt évig nem volt állásom. Ez volt életem legboldogabb ideje, ez az állástalanság. Megmondom azt is, hogy miért. Ez alatt az öt év alatt írtam és olvastam. Azt olvastam, amihez kedvem volt,

nem pedig azt, amit el kellett olvasni. Kialakult az a versvilág is bennem, amelyen meg tudtam szólalni. Amikor állást kaptam Munkácson, Babits azt mondta nekem, én Fogarasra mentem, te Munkácsra, de ne feledkezz meg arról, hogy ezeknek a régi magyar városoknak nagyon értékes és szép könyvtáraik vannak. És valóban megdöbbenve láttam, hogy a munkácsi Árpád Fejedelem Gimnáziumnak milyen klasszikus könyvtára volt. Ezt a könyvtárat bújtam, és dolgoztam. Nagyon szerencsés körülmények között, mert mint író megkaptam azt a kedvezményt, hogy hetente csak négy órát kellett tanítanom, a többi időmet olvasással és írással tölthettem. Állásban lévőként pedig száz pengőt kaptam.

– *Beszéljünk a verseskötetéről, hiszen azok is sorjáltak közben. Első köteted, a Kút, aztán a Kakukk a dombon Kaposváron jelentek meg.*

– Meg még egy harmadik is, a *Május*. A többi Budapesten.

– *Azt mondják, ötödik kötetedben, a Se ég, se föld címűben alakult ki és jelent meg költői világod.*

– Én mindig ugyanazon az úton mentem. Meg kell szólaltatni mindazt, aminek nincs nyelve. Ez volt az ars poéticám. Akár a kavicst is. A kis világ rányitotta a szememet a kozmosz világára. Távlatt nyílt meg körülöttem. És ezt a távlatot igyekeztem rögzíteni ebben a kötetben.

– *Emlékszel-e olyan kritikára, amely befolyásolta volna költői munkásságodat?*

– Ne vedd szerénytelenségnek, de olyan sokan írtak rólam, hogy én azt mind észben tartani nem tudtam. És jókat írtak. Ezek az írások azonban az én költői szemléletemet és gyakorlatomat nem befolyásolták. Legfőlegbb önbizalmat, biztatást adtak, hogy folytassam, amit el-

kezdtem, menjek tovább a saját utamon. A festők véleményére sokat adtam. Kassák, aki persze nemcsak festő, költő is volt, azt mondta egyik versemre: ez jó és szép. Örültem neki. Egy megfeddett, miért nem festel többet. Rippl-Rónaihoz Balázs Jánossal mentem fel a Róma-hegyre. Ez a Balázs János édesapám iskolájába járt, egy egyszerű napszámos fia volt. Vele jártunk Rippl-Rónaihoz. Huszonegy éves korában meghalt, de olyan tehetség volt, hogy amikor Gerevichék megkérdezték Rippl-Rónait, miért nem protezsáltad ezt a fiút a fölvételre, Rippl-Rónai azt válaszolta, miért kellett volna protezsálnom, amikor jobban rajzol, mint én. Az én képeimmel is foglalkozott. Huszonegy akvarelletem be is jelölte, hogy ezeket majd egy későbbi kiállításra javasolja. Én az árnyékokat merőben más színnel festettem, nem, ahogy szokás volt.

Domokos Mátvás, Tüskés Tibor, Juhász Ferenc és Csukás István társaságában (1996)